

DE TRIBUNE

Redactieadres:

D. J. WIJNKOP, Pretoriusplein 3¹
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:

Lijnbaansgracht 304^A
Amsterdam.

· VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. ·

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 mnd.
Buitenland 65 ct. Losse nummers 3 ct.

Advertentiën per regel 10 cent. Bij abonnementen speciaal tarief.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij

Redactie: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOP.

INHOUD: Kiesrechtstrijd en Kiesrechtverraad. — De Ellende van de Oorlog. — Een Scheuringsapostel. — Mr. Troelstra tegen het Individualisme. — Politiek en Polemie. — Uit het Buitenland: Duitsland en Engeland in Voor-Azië. — Economische Kroniek: Nederlandsche Fabrieksnijverheid. — Van de Afdelingen. — Korrespondentie. — Advertentiën.

„HET SOCIALISME”.

Het derde nummer van de 2e Jaargang zal waarschijnlijk in de loop van de volgende week verschijnen. De besturen worden verzocht direkt opgave te doen van het voor hun afdeling benodigde aantal, bij de Administratie

304a Lijnbaansgracht, Amsterdam.

Kiesrechtstrijd en Kiesrechtverraad.

Drie verschijnselen doen zich in den jongsten tijd voor in drie verschillende landen, die met 't oog op onze eigen toekomst en onzen eigen kiesrechtstrijd de volle aandacht verdienen.

Strijd om het kiesrecht werd en wordt op 't oogenblik gevoerd, behalve in Pruisen, waar we 't op 't oogenblik niet over hoeven te hebben, in drie totaal verschillende landen onder telkens andere voorwaarden.

In Hongarije, het land, waar het proletariaat totaal uitgesloten is van het kiesrecht en waar het onder de brutale zweep van een bende rooverspolitici om zijn naakte leven heeft te vechten, maakt de arbeidersklasse, vooral in de hoofdstad, Boedapest, zich gereed voor den massalen strijd, de massa-staking tegen de regeering, die een kiesrecht hervorming wil brengen welke eenvoudig een hoon is en erger onrecht zou brengen dan er nu reeds bestaat.

In België, weten wij allemaal, staat het Belgische proletariaat al maanden lang met 't geweer bij den voet, wachtende op het signaal om ook de algemeene staking, voor de derde maal, te beginnen, ten einde de Regeering te dwingen, eindelijk een eind te maken aan het meervoudig stemmen-onrecht. Dit, nadat de reformistische verwachtingen om met behulp van de liberale bourgeoisie de Regeermacht te veroveren en zóó langs vreedzamen weg de hervormingen te krijgen verleden jaar jammerlijk schipbreuk hadden geleden.

En in Engeland ten slotte, waar de groote meerderheid der mannen weliswaar het kiesrecht heeft, maar miljoenen nog zijn buitengesloten, en waar de beweging voor het vrouwenkiesrecht jaren en jaren lang reeds heel het land in beroering brengt, in Engeland is dezer dagen de reeds jaren door de liberale Regeering in 't uitzicht gestelde kiesrecht hervorming, die het A. K. en de nog noodige democratisering van het kiesrecht, benevens «een» vrouwenkiesrecht zou brengen, finaal mislukt!

Finaal mislukt, na 7 jaar wachtens, na 7 jaar beloften, na 7 jaar guerilla door de Suffragettes (stemrecht vrouwen). Finaal mislukt, en zoo finaal, dat niemand, die iets weet van de Engelsche politiek, 't weer in zijn kop krijgt, om te denken, dat er in de naaste toekomst iets van zou komen. Finaal mislukt. Waardoor? Door de ongeschikte en dwaze taktiek der stemrecht vrouwen, die ruiten inslijten en brievenbussen bederven? Neen, door het verraad der Liberalen en door de laffe en arbeidersvijandelijke taktiek der Arbeidersvertegenwoordigers, liberale en zogenaamd socialistische.

En de arbeiders in Engeland, de Engelsche vrouwen ook, die — men moge hun taktiek nog zoo onzinnig achten — maar die in ieder geval met een diep gevoel van hartstocht voor wat zij haar hoogste belang achten strijden, heel de massa ontrechten hebben deze nieuwe nederlaag, dezen nieuwen slag weer te danken aan het stomme en verraderlijke vertrouwen hunner Leiders, die door dik en dun achter een liberale demagogenregeering aansjokken, alleen omdat deze hen met woorden paait en — — baantjes verschaft.

* * *

Doch staat het nu beter in Hongarije en België? Zeker: òn in Hongarije en in België is de arbeidersklasse iets verder. In zooverre namelijk, dat zij daar voor 't grootste deel reeds 't besef heeft, dat er voor 't kiesrecht dient *gestreden*. In ons land zijn zelfs de arbeiders van het N. V. V., gelijk bekend, nog zoover niet, want hier is zelfs het woord massa-staking, laat staan de wil om die voor te bereiden, nog volstrekt afwezig.

Maar overigens!

En in België òn in Hongarije staan de reformistische leiders reeds klaar om ook den strijd der arbeiders, die in Hongarije zeker althans, stroomen bloed zal kosten, te verraden. Ja, feitelijk hebben zij dat al gedaan.

In België heeft de groote «Van der Velde» in de Kamer zich reeds bereid verklaard op een compromis in te gaan, hem door een liberalen leider Hijmans aangeboden, en 't zal waarachtig zijn schuld niet zijn, als door de starheid der Regeering de staking toch nog, spontaan, maar verdeeld en van te voren reeds tot mislukking gedoemd, uitbarst. Wat wij voorspeld hebben, is uitgekomen: ondanks alle frases, kunnen de reformisten van het slag-Van der Velde hun parlementair gekonkel met de liberalen niet laten, zoomin als de kat het muizenvangen. En onze Belgische vrienden Marxisten zullen er weer, vreezen wij, voor de zooveelste maal, bedrogen uitkomen.

In Hongarije is 't nog veel erger.

Daar geneeren de Leiders der Arbeiderspartij, die uit vakverenigingen bestaat, — er is in Hongarije, zooals men weet, geen sociaaldemocratische partij — zich heelemaal niet. Op 't congres, waar de werkelijke arbeiders met een ontzaglijke geestdrift voor de algemeene staking demonstreerden, betuigden zij hun vertronwen . . . op de goedgezindheid der burgerij, die de stakers wel zou steunen tegen de jonkerregeering. Voor een paar jaar was het de Keizer, nu zijn het de bezitters, door deze heeren arbeidersleiders het «Volk» genoemd, waarop zij hun vertrouwen hebben gebouwd.

Zeiden wij te veel, dat er voor ons een en ander te leeren is uit die voorbeelden?

Want bij ons verkeert de kiesrechtstrijd nog in zijn eerste periode. En zoodra de vraag der grondwetsherziening of der wijziging van het kiesrecht acuut, actueel wordt, zullen wij hier een overeenkomstig spel beleven.

v. R.

Naschrift. Zoveen werd door de Regeering een voorstel tot Grondwetsherziening ingediend. Volgens dit voorstel zullen 25-jarige mannelijke gezinshoofden, of daarmee door de wet gelijkgestelde, «als zelfstandige personen in de maatschappij» optredende, 25-jarige mannen het Kiesrecht voor de 2e Kamer krijgen. Uitgesloten worden lagere militairen, rechterlijk van hun vrijheid beroofden, krankzinnigen, zwakzinnigen, en niet-kerkelijk bedeeden. Een volgend keer gaan we op dit Grondwets-voorstel nader in.

De Ellende van den Oorlog.

I. In het land waar niet eens oorlog is.

Uit Bosnië, het Servische land dat Oostenrijk eenige jaren geleden aan Turkije afgenomen heeft, schrijft men over de invloed van de oorlog der Serven en Bulgaren tegen de Turken:

Onze jonge arbeidersbeweging maakt tegenwoordig een zware crisis door. De geheele toestand in dit land wordt n.l. sterk beheerscht door het oorlogsrumoer in de Balkanlanden (Servië, Bulgarije, Turkije), die onze direkte bureu zijn. De economische crisis, die vooral in het bouwbedrijf reeds een heel jaar op ons drukt, is door het oorlogsgevaar (Oostenrijk bedreigt Servië met oorlog, als het door de overwinningen op Turkije te zelfstandig mocht worden) algemeen geworden. Een groot deel van de volwassene mannen zijn reeds voor de militaire dienst opgeroepen en zodoende aan hun families onttrokken, terwijl de achterblijvenden onder een dagelijks toenemende werkeloosheid lijden, omdat alle zaken en bedrijven door het dreigende oorlogsgevaar stilstaan.

Maar dit alles zou nog niet zoo zwaar treffen, als ons niet bovendien alle bewegingsvrijheid ontnomen ware. Met het recht van vereeniging en vergadering wordt door de Regeering in het geheel geen rekening meer gehouden. Zelfs de gewone statuten van de pas opgerichte plaatselijke afdelingen van onze vakbonden worden door de Regeering, bij wie ze moeten worden ingeleverd, niet «voor kennisgeving aangenomen», maar verboden. Zelfs de oprichting van een muziek-vereeniging werd door de Regeering als zijnde «staatsgevaarlijk» verboden. Al deze vereenigingen en statuten werden zelfs onder het absolutistische regiem van 6 jaren toegestaan.

Het Soc. partijorgaan *Glas Slobode*, dat tevens het verplichte blad van alle vakverenigingen is, staat sinds eenige tijd aan voortdurende konfiskaties bloot, waarop volgens de tegenwoordige perswetten groote boeten en andere straffen volgen, benevens de noodige gevangenisstraffen. Onze jonge beweging wordt daardoor op een zware proef gesteld. Zou het werkelijk tot oorlog komen, dan wordt de beweging zonder twijfel voor lange tijd verstoord, zoo niet geheel vernietigd. Daarom vestigen we de aandacht van de heele Internationale op de toestanden hier, opdat de Aziatische willekeur van de heerschers tegen de beschavende beweging der arbeiders niet nog zwaarder worde. Alleenheerscher in dit land is tegenwoordig Generaal Potiorek, die ondergeschikt is aan het liberale Ministerie Bilinsky te Weenen. Dit «liberale» Ministerie is, vergeten wij het niet, veel meer reaktionair en meedoogenloos dan het absolutistische regiem, waaronder we vroeger zuchtten. Om heelemaal vrij spel te hebben, wil men tegenwoordig nog de laatste stem van protest, die uit de onderdrukte arbeiders opkomt, verstikken, opdat het chauvinisme, het absolutisme en hun konsekwenties hun orgiën kunnen vieren op kosten van de arbeidende bevolking, die thans reeds door de schaduw, die de oorlog vooruit werpt, tot rechteloosheid en economische nood is veroordeeld.

II. In het land van den oorlog.

Uit Servië schrijft men:

De in begin Sept. 1912 geschiede mobilisatie heeft de rijen van de Servische vakverenigingen snel gend. Reeds na weinige dagen stonden 90% van

door tuchthuisboeven vervangen. Zoo werkt bijv. de Duitse Suikerfabriek te Belgrado met zoo zulke tuchthuisboeven. Om haar patriotisme te laten zien, richtte ze in haar arbeiderswoningen een klein ziekenhuis in voor gewonden. Maar de gezinnen der arbeiders werden eenvoudig op straat gezet!

Terwijl de massa van het volk hongert en om brood roept, vervangen de fabrikanten zelfs de vroeger bevoorrechte vrouwen en kinderen door de nog goedkoopere tuchthuisboeven. Hoeveer de roofzucht van velen hunner gaat, toonden de verklaringen van de burgerlijke pers bij het binnenkomen der eerste krijgsgevangenen, Turken en Albanen, die als goedkoopere arbeidskracht werden begroet! De in de strijd staande Servische arbeiders moeten hun bloed vergieten en gevangenen maken, opdat thuis aan hun vrouwen en kinderen de laatste arbeids- en eetgelegenheden worden ontnomen. Welk een hoon op het patriottisch enthousiasme van zekere kringen!

Later hopen wij eens een oorlogsbalans van de vakverenigingen op te stellen. Thans melden wij slechts, dat vele van onze beste kameraden reeds op het slagveld gevallen zijn. Nog onlangs begroef men in Belgrado een onzer leidende kameraden, bij welke gelegenheid een patriottische pope de eer prees, die den gestorvene was ten deel gevallen, omdat hij op het slagveld voor het vaderland was gevallen! Ondanks de sterke militaire begeleiding echter hield een onzer kameraden een afscheidsrede aan het graf in onze geest, waarbij de pseudo-patriotten werden terug gewezen.

Onder de gevallen zijn helaas juist de besten onzer medearbeiders. Vele kameraden, die uit het buitenland moesten opkomen, werden omdat ze laat waren aangekomen in een zgn. «overtolligen»-regiment gestopt. Voor Adrianopol (de Turksche stad die met behulp der Serviërs door de Bulgaren zoo heet wordt belegerd, en door Sjoekri met zijn mannen zoo heldhaftig wordt verdedigd) zijn van dezen reeds twee derden door ziekte en door de *shrapnells* der belegerden omgekomen.

Voor de noodlijdende families wordt eigenlijk alleen maar in Belgrado iets gedaan, waar de S. D. Raadsleden het konden doorzetten, dat een som van 1½ miljoen dinars (= ruim 7½ ton) voor dit doel werd bewilligd. Dit is natuurlijk lang niet genoeg en bovendien slechts voor de families, wier kostwinners in de oorlog zijn. Maar alle andere lijden evenzeer van de werkeloosheid en van de schandelijk hoge prijzen der levensmiddelen en de hoge huren. Onder zulke omstandigheden is het geen wonder, dat de zelfmoorden der wanhopigen, der te gronde gerichten talrijker en talrijker worden. De krachtige mannen worden door de «vijand» en de epidemies gedood; de ongeschikten voor den oorlog ontvluchten het «vaderland», door zichzelf om het leven te brengen.

Dwaze illusies.

Minder gevaarlijk dan het «Nobel werk» van Hugenholz en Van der Goes, waarover wij in het volgend artikel nader spreken, maar dwazer zijn de illusies, die wij in de Buitenlandsche Kroniek van Het Volk — ook van de hand van de redactie van Het Weekblad, die zich nu in geen enkel opzicht meer van die van Het Volk onderscheidt — aantreffen onder den titel: «Zelfs de regeeringen...» (Nummer van 17 Febr.)

De beschouwing is naar aanleiding van het feit, dat de Duitse regeering in de Commissie van den Rijksdag verklaard heeft, dat er voorloopig wel geen bezwaar tegen zou zijn, dat de verhouding bij den aanbouw van de Duitse oorlogsvloot ten opzichte van de Engelsche ongeveer zou blijven zooals die reeds in 't vorige jaar is vastgesteld, namelijk dat Duitschlands slagvloot tot die van Engeland zich zal blijven ontwikkelen in een verhouding als van ongeveer 10 tot 16, of van 5 tot 8.

Wat wil die verklaring zeggen? Niets anders, dan dat het tempo van den aanbouw der Duitse vloot voorloopig niet zal worden versneld, zooals in de laatste jaren het geval was. Duitschland heeft nooit de bedoeling gehad de Engelsche vloot te evenaren of te overvleugelen. Maar wel bouwde Duitschland in de laatste jaren vooral met *toenemende* snelheid, zoodat de Engelsche marine genoodzaakt was niet alleen voortdurend aan te bouwen, maar dit ook steeds sneller te doen, d. w. z. in steeds versneld tempo. Dit was een gevolg van de Duitsch-Engelsche tegenstelling over de geheele wereld, den naijver van het Duitse en Engelsche imperialisme. Het Engelsche kapitalisme had liever iets minder snel slagschepen enz. gebouwd, omdat ook daar de moeilijkheden met de dekking der kosten zich voordeden en bovenal de mogelijkheid om de vloot voldoende te bemannen. Daarvan hapert 't reeds geruimen tijd bedenkelijk. Duitschland daarentegen beschikt over

een onbepaalde massa personeel, dat nog noodiger is dan groote slagschepen.

In die omstandigheden heeft men van Engelsche zijde al jaren gepoogd dit bouwen met een vaart, die Engeland den adem benam, ietwat te matigen. En tengevolge van allerlei omstandigheden is blijkbaar nu de tijd gekomen, dat Duitschland voorloopig gedwongen is, het tempo iets minder snel te maken. Heelemaal niet te verminderen, nog veel minder een overeenkomst aan te gaan, maar eenvoudig niet *steeds* sneller. Er is kans, dat hiertoe zal gepaard gaan een betere verstandhouding der beide wereldmachten voor de naaste toekomst, die voor Duitschland een uitbreiding van zijn koloniaal bezit, en dus van de lasten, die hierdoor op de arbeidersklasse rusten, zal meebrengen. Wij zeggen kans, want hoewel de aanwijzingen ervoor zijn, is dit alles nog niet zeker. Maar wat wel zeker is, is dit, dat Duitschland staat voor een nieuwe ontzaglijke vermeerdering van zijn militarisme te land. En wat ook zeker is, is, dat dit in Frankrijk een ware paniek, een ware storm van nationalisme, patriottisme, chauvinisme, vaderlandsliefde bij de bezitters heeft ontketend. De volgende week komen wij nader terug op de beteekenis van die uitbreiding der militaire toerusting te land. Voorshands zij alleen dit gezegd, dat een van de redenen, die Duitschland nopen, ter zee iets minder snel misschien zich te wapenen, gelegen is in het geweldige tempo zijner toerusting te land, die een nieuwe uitgave van minstens 180 Millioen Mark per jaar zullen eischen, terwijl het militarisme nu reeds *alle* inkomsten des Rijks verslindt. De revisionisten moeten maar eens verklaren, hoe dat nog mogelijk is na de schitterende stembusoverwinning der Duitse sociaaldemocratie met haar 4 miljoen stemmen en 110 zetels, waarvan zij zich gouden bergen beloofden!

In die omstandigheden een heelen boom op te zetten, zooals in Het Volk geschiedt, dat «zelfs de regeeringen» den waanzin van de militarische toerusting gaan inzien en dat te baseeren op... niets, zie, ook dat is wel een sterk bewijs, hoe volslagen blind men daar voor de werkelijkheid van het huidige kapitalisme is.

v. R.

Parlementaire Kroniek.

„Nobel werk”.

Verleden week is in De Tribune meegedeeld, welke uitlatingen zich de buitenlandsche en marine-specialiteit der Arbeiderspartij, de ex-predikant Hugenholz, bij de begroting van marine in de Kamer heeft gepermitteerd.

Deze «arbeidersafgevaardigde», pas weer candidaat gesteld door een liberale kiesvereniging in zijn district, heeft toen o. a. gezegd, dat «als de vloot voor nobel werk werd geroepen, b. v. als het vaderland beschermd moet worden tegen den aanval van een buitenlandsche vijand, men de mannen van de vloot en van den Bond van marine-personeel bereid zou vinden zich in dienst van het vaderland te geven.»

Een arbeider uit de S. D. A. P. te Amsterdam, die zijn naam blijkbaar liever niet genoemd ziet — waarom weet niemand — had nog zooveel proletarisch gevoel, dat hij gevallen is over die verheerlijking van het nobele werk onzer Jantjes bij een eventuele oorlog, dat hierin zou bestaan, dat ze, werd het ernst, in een half uur in een hoop verbrande lijken zouden worden veranderd door een of ander buitenlandsch slagschip. De man zond een briefje aan Het Weekblad, want, dacht hij zeker, in Het Volk is kritiek op een kamerlid uitgesloten, daar deze heeren daar de plaats van de Heiligen en de Roomsche Kerk innemen.

In Het Weekblad van 18 Februari wijdt nu de Redactie, d. w. z. Van der Goes, die ook tot de redactie van Het Volk behoort, aan de vraag, of die uiting nu wel socialistisch was, een beschouwing. En Van der Goes komt tot deze conclusie na een heele beschouwing:

Hugenholz heeft niet meer gezegd, naar ons bescheiden oordeel, dan hij verantwoordt kom. Niemand twijfelt er aan, in de eerste plaats, dat tegenover een buitenlandschen vijand nu, en in de naaste toekomst, zolang de internationale politieke gesteldheid ongeveer dezelfde blijft, de Nederlandsche vloot zal doen, wat van het burgerlijk standpunt „haar plicht” heet. En dit bovendien, met volkomen instemming van de geheele arbeidersbeweging. Wij zijn niet in Rusland, waar de onbetrouwbaarheid van het leger de regeering van het oorlogvoeren terughoudt. De regeerende klasse in ons land kan alleen tegen haar zin in een oorlog worden betrokken. Zij heeft door oorlog niets te winnen. Wat zij te verliezen heeft, is iets, dat ook het proletariaat in de gegeven omstandigheden behouden wil, n. l. de nationale onafhankelijkheid. Wij wenschen niet bij het Duitse keizerrijk te worden ingelijfd.

Wij moeten constateeren, dat wij nog nooit, ook in Het Volk, een meer onsocialistische, een in de gegeven omstandigheden, gevaarlijker en met het hoogste belang van het proletariaat strijdiger uitspraak dan deze hebben aangetroffen.

De redactie van het Marxistische Weekblad heeft

de opzichzelf misschien nog minder beteekenende, in ieder geval blijkbaar zoo maar in het vuur der redenatie uitgeflapte woorden van den ex dominee, dien niemand ooit voor socialist heeft versleten, principieel verdedigd niet alleen, maar ze een theoretische verdediging gegeven, zooals de bourgeoisie ze niet beter kan eischen.

Wij voor ons — en wij weten hier te spreken uit naam van zeker tienduizenden socialistische arbeiders — protesteeren met den meesten nadruk tegen de onbeschaamde en dwaze woorden van Het Weekblad, als zouden Hugenholz' woorden de «instemming hebben der geheele arbeidersbeweging.»

Mocht het ooit komen tot datgene, waarover Van der Goes het heeft, dan zal de Nederlandsche bourgeoisie betrokken worden in den oorlog ter verdediging van het Nederlandsche kapitalisme, van het Nederlandsche imperialisme, van de schatten die onze bezitters uit Indië zuigen, en niet ter verdediging van een «onafhankelijkheid», die voor haar niets is dan een holle frase en die voor de arbeiders op zichzelf geen zin heeft.

Mocht het ooit komen tot het geval, dat de Nederlandsche marine geroepen werd om van «burgerlijk standpunt haar plicht» te doen, dan zullen de mannen, die er op dienen, zelf moeten weten, wat ze doen. Maar dat men als socialist «met volkomen instemming» zou zien, dat die duizenden mannen in een ongelooflijk korten tijd zich na een afschuwelijken doodstrijd tot aas voor de visschen in de Noordzee zouden laten vernielen ter wille van de belangen der groote Nederlandsche kapitalisten, dat is wel het sterkste, wat wij nog ooit gezien hebben.

Het niet-begrijpen van de kapitalistische werkelijkheid, d. w. z. van het huidige kapitalisme in het tijdvak van het imperialisme, moge veel verontschuldigen. Dit verontschuldigt het niet. Want het eenvoudige proletarische gevoel had hier den weg kunnen wijzen, wanneer de politiek, die van Het Volk namelijk, er zich niet tegen had gekant.

v. R.

Uit het Buitenland.

Dynamiet of Organisatie.

Tot een van de onuitroeibare vooroordeelen, door welke de burgerlijke klasse haar gebrek aan begrip van de moderne maatschappelijke ontwikkeling toont, behoort haar gelijkstellen van de begrippen *revolusionair* en *gewelddadig*. Deze gelijkstelling vindt oorspronkelijk haar grond in de historische rol van het geweld in de burgerlijke revoluties; zij wordt gevoed door het begrijpelijke streven van de bourgeoisie, om tegen de wassende stroom van het Socialisme met steeds krassere machtsmiddelen op te treden, — waarbij dan noodzakelijk haar opvatting behoort, dat zij hiertoe slechts zichzelf tegen het geweld van de kant der proletariërs verdedigt.

Terwijl overigens de geheele praktijk der arbeidersbeweging bewijst, dat deze opvatting elke redelijke grond mist, heeft het den schijn alsof de jongste ervaring in de Vereenigde Staten deze vooropgezette meening der bourgeoisie bevestigt. Sinds verscheiden jaren is in de Amerikaansche vakbeweging, die tot nu toe onder leiding van Gompers burgerlijk-tam optrad, de revolutionaire opvatting groeiende en tegelijker tijd verneemt men steeds weer van vakverenigingsleiders, die wegens het plegen van dynamietaanlagen gevangen genomen en schuldig worden bevonden. Men herinnert zich, hoe verleden jaar het proces tegen de gebroeders Mc. Namara, voor wie een grootsche, door sociaaldemocraten geleide verdedigingscampagne gevoerd was, met de bekentenis en de vooroordeeling der beklagden eindigde. En in December j.l. werden in New-York 38 arbeidersleiders, onder wie Frank Ryan, de president van de metaalarbeidersbond, door de jury aan dynamietaanlagen schuldig verklaard en werden zij tot lange gevangenisstraffen veroordeeld. De bourgeoisie acht deze gewelddaden en den groei van de revolutionaire vakbeweging met elkaar in nauw verband; zoo schreef een Amerikaansche korrespondent van het burgerlijk-democratische «Berliner Tageblatt»:

„Sinds de afloop van het proces tegen de dynamietbroeders Mc. Namara is er in dit land geen vonnis geveld, dat op zulk een overtuigende wijze de betrekkingen blootgelegd heeft van de arbeidersbeweging en de misdaad.”

In werkelijkheid echter staan beide verschijnselen aan tegenovergestelde polen van de beweging en bewijzen op duidelijke, voor de hand liggende wijze, in hoe hooge mate «revolusionair» en «gewelddadig» in de arbeidersbeweging scherpe tegenstellingen vormen.

Nu behoeft men zeker de uitspraken van Amerikaansche rechtbanken niet als proeven van objectieve waarheid te beschouwen; de gebroeders Mc. Namara hadden bij een bekentenis niets ergers te vrezen dan bij een ontkenning, en de bourgeoisie had groot belang bij de ineenstorting van de socialistische agitatie,

die van een zelfbeschuldiging der gebroeders het gevolg moest zijn. Ook is bekend, hoe zeer de bekrompen burgers, die de jury's vormen, van vooroordeel en haat tegen de arbeidersbeweging vervuld zijn. Maar bij deze gevallen is in onze Partij niet aan de juistheid der schuldigverklaring getwijfeld. De gewelddadigheden waaraan die arbeidersleiders schuldig werden bevonden, zijn zóó weinig onwaarschijnlijk, zijn zóó gemakkelijk uit de ontwikkeling der verhoudingen te verklaren dat, omgekeerd, het onbegrijpelijk zou zijn indien zij in deze phase der ontwikkeling waren uitgebleven.

De politiek van het oude Verbond van Vakverenigingen, van de door Gompers geleide «Amerikaansche Federatie van den Arbeid» (A. F. L.) berustte op de bevoorrechte positie der geschoolde arbeiders in een zich snel ontwikkelend aan arbeiders arm land, waar door de hoog ontwikkelde techniek hoge loonen en door de intensiteit van den arbeid korte arbeidstijden mogelijk waren. Zoo komt het dat klassenstrijd en socialisme voor deze groepen geheel onbegrijpelijke begrippen waren; iedere Bond dacht slechts aan zichzelf en bezag de vakverenigingsstrijd geheel van het standpunt van zaken doen. Niettegenstaande de bij tijd en wijle hevige strijd heerschte de theorie van de harmonie der belangen van kapitaal en arbeid; de arbeidersleiders dronken met de kapitalisten bij fijne eetpartijen, gaven daar vaderlandslievende redevoeringen ten beste, en ondersteunden de burgerlijke partijen bij de verkiezingen. Evenwel, gedurende de laatste 10 jaar zijn de verhoudingen steeds meer ten nadeele van de arbeiders veranderd; in massa stroomden Zuid- en Oost-Europeesche landverhuizers als ongeschoolde arbeiders de fabrieken binnen, terwijl tegen de trusts en de ondernemersbonden de oude aristocratische vakverenigingen steeds machtelozer werden. Hier ware noodig geweest, inplaats van hoogmoedig door hoog entreegeld de ongeschoolden buiten te sluiten, door intensieve verhelderings- en organisatiearbeid deze massa's tot zich te trekken: en met nieuwe methoden, met breed en modern strijdfront op te treden; dan zou hun macht, zooals b. v. in Duitschland, tegelijk met de vijandelijke macht gegroeid zijn. Ook zou noodig zijn geweest, door samengaan met de sociaaldemocratie den strijd den breederen grond van den klassenstrijd te geven, de machtige kapitalistenbende politiek aan te grijpen en zodoende ieder verlies in de materiele toestand in een winst aan inzicht en daadkracht om te smeden.

Vele vakverenigingsmannen zijn dezen weg gevolgd, zij hebben zich door de feiten laten overtuigen en zijn sociaaldemocraten, klassenstrijders geworden, die vóór een vernieuwing van de vakbewegingsmethoden en tegen de harmonierommel optreden. Maar voor de in de oude traditie bevangen leiders was er geen uitweg. Als enkel-vakverenigingsmannen kennen zij geen hooger doel dan de verbetering en instandhouding van de arbeidsvoorwaarden; terwijl socialisten in een nederlaag op dit gebied tijdelijk berusten en op ander gebied vooruit zouden dringen, is voor hen het belang van het oogenblik het hoogste, waaraan zij zelfs het eigen leven en het leven van anderen opofferen. Bloedige gewelddadigheden van beide kanten waren van oudsher zede bij de groote Amerikaansche vakstrijden. Is het dan verwonderlijk, dat zulke vakverenigingsleiders, die hun Bond door de kapitalistische overmacht steeds meer teruggedrongen, de loonen trots de duurte verlaagd, de arbeidsduur verlengd, alle vroegere voordeelen verloren zien — dat zulke leiders uit vertwijfeling naar krasse geweldmiddelen grijpen, om het verloren gegane terug te winnen? Wijl zij niet revolutionair waren, daarom moesten zij gewelddadig worden. Zoo begrijpelijk hun daden zijn, zoo zeer maken zij ook duidelijk dat deze dynametaanslagen niet uit een revolutionaire opvatting, maar juist omgekeerd uit een conservatieve opvatting ontspringen. Het zijn burgerlijke strijdmethoden van geheel in burgerlijke gedachten levende personen. Zij behooren als uitvloeisels van een bekrompen vakegoisme tot de burgerlijke Amerikaansche politiek, die zonder enig idealisme, zonder een enkele gedachte aan algemeene klassenbelangen, slechts door het naakte eigenbelang en zaken doen beheerscht wordt.

Deze ineenstorting van de oude vakverenigingsmethode wordt nog duidelijker door de tegenstelling met de vakstrijd te Lawrence in dien zelfden tijd, waar de door de revolutionaire vakverenigingscentrale (I. W. W.) georganiseerde ongeschoolde textielarbeiders de overwinning op de katoenkapitalisten behaalden. Hier bleek, hoe slechts de organisatie, de sterke gesloten solidariteit der arbeiders in staat is de macht en de geweldmiddelen van de heerschende klasse te overwinnen. Door de brutaliteiten der gehuurde politiereguleeren hielden zij zich noch in het nauw brengen,

noch tot gewelddadigheden verlokken; de nadeelige gevolgen van het verbod van posten maakten zij ongedaan doordat de massa der stakers door de straten wandelde die de onderkruipers moesten passeeren. De poging om de hun, door de I. W. W. gezonden leiders Ettor en Giovanitti door een tendenzproces te sluipmoorden mislukte. Door de solidariteit der arbeiders van gansch Amerika die ondersteuning zonden, bleven zij voor de ergste nood bewaard. Door de onverbreekelijke geslotenheid der stakers, door hun idealisme, waardoor zij hun strijd niet als eigenbelang maar als een stuk klassestrijd, als een deel van de groote bevrijdingsstrijd voerden, vormt deze staking een hoogere trap van vakstrijd dan de door het vakegoisme geleide strijden van het oude Verbond.

De I. W. W. (Industriële Werkers van de Wereld) die de vakstrijd als klassenstrijd voeren en overal de door het trustkapitaal uitgebuite ongeschoolde massa's trachten te organiseren, vormen de kiem voor een nieuwe ontwikkeling van de Amerikaansche Vakbeweging. Tijdelijk door de vijandschap van een deel der Partij, dat niet met de oude vakverenigingsmannen wilde breken, in hun ontwikkeling belemmerd, en daardoor hier en daar in syndicalistische richting gedrongen, krijgen zij thans nieuwe kracht. Want de ontaarding der conservatieve vakverenigingsmethode die in de laatste processen zoo duidelijk bleek, dwingt alle door de socialistische gedachte reeds gewonnen elementen van de A. F. L. energiek den strijd tegen het oude verrotte systeem te aanvaarden; op het laatste vakverenigingscongres te Rochester kregen zij voor hun resolutie ten gunste der industrieverbonden en voor Max Hayes, hun kandidaat voor het presidentschap tegen Gompers één derde van alle stemmen. Uit dit feit blijkt de groei van de werkelijk revolutionaire, socialistische richting in de arbeidersbeweging, die niet in de bijelkaarhoorende burgerlijke methoden van de harmonierommel en van het dynamiet, maar in de proletarische methode van de organisatie het sterke wapen van de arbeidersklasse ziet. A. P.

Indiese Brieven.

II.

„Ons” Indië zit op het oogenblik midden in de kwesties, die de bladen hier dagen achter elkaar stof tot schrijven verleen. Anders is de pers hier saai, laag-bij-den-gronds; vol diefstalnieuwtes en dergelijke vermeldenswaardig geachte dingen meer. De Pers staat voor het grootste deel niet hoger dan de zoogenaamde «kleine pers» in Holland. Degelijke artikelen zoekt men er dikwels te vergeefs. Veelal zoeken de redacteuren hun kracht in persoonlijke bestrijdingen, waardoor dan ook dikwels persdelikten ontstaan.

Maar den laatsten tijd! Alle pennen, allen die zich wel eens in het journalisten-vak bewogen hebben, kwamen in beweging. Verslagen over Soosvergaderingen moesten blijven wachten. Meer ernstige dingen waren aan de orde.

Daar heb je allereerst in Februari 1912 de Chinese relletjes. Toen het vrij, plotselinge optreden der Indiese Partij, waarover straks meer. De inkt die daaraan besteed is, was nog niet droog of daar kwamen weer andere dingen om belangstelling vragen, als de boycot der Japanse waren door de Chinezen. Toen de Chinees-Arabiëse schermutselingen. Elk belangstellend toeschouwer zal toegeven, dat er voor Indië ernstige tijden aanbreken, die het Ned. kapitalistisch goevernement heel wat moeite en last zullen veroorzaken. Wij zouden bijna nog vergeten de onlusten op Borneo, die wel weer op een ekspeditie zullen uitdraaien en dus ook wel de moeite zijn om te vermelden*). Daarover dan een volgenden keer. Nu iets over de Indiese Partij.

Allen, die Indië reeds lang kennen, zijn 't er over eens, dat er in de Indiese maatschappij in de laatste jaren iets aan 't veranderen is. De Javanen organiseerden zich in Boedi Oetomo; de Indiese Bond en Insulinde werden opgericht. Maar sommigen ging het te langzaam, ja ze vonden, dat ze geen stap vooruit gingen. Dat verdroot enkele meer vurige strijders. Men moest flinker optreden, meer propageren, beter organiseren.

Tussen de Inlandse bevolking en de volbloed Europeanen staat een groote groep van gemengd ras, de zoog. Indiërs. Vele mannen komen toch hier omgehuwd, gaan in konkubinaat leven met een inlandse vrouw. Hieruit komen de Indiërs voort, die op 't oogenblik de roerige Indiese Partij vormen.

De Indiese kinderen doorlopen de lagere school,

*) De troepen zijn er reeds heen.

doen hun klein-ambtenaars-examen, maar dikwels kunnen ze niet verder studeren. Totoks (uit Europa naar Indië gekomen) krijgen meestal de hogere betrekkingen, zoodat de Indiërs zich tevreden moeten stellen met de lagere betrekkingen. Natuurlijk voelen ze dit als een achteruitstelling. Het gebeurt zelfs dat een Indo gepasseerd wordt, alleen om de kleur. Daarbij komt nog, dat sommige totoks een zekere geringschatting en minachting tegenover de Indo's aan den dag leggen. Natuurlijk is dat alles niet bevorderlijk aan het zich één gevoelen met de Totoks. Bij het moeten innemen der lagere rangen in de ambtenaarswereld, komt dus ook het rasverschil. Zoo komt het ook, dat het grootste gedeelte der Indiese Partij bestaat uit «kleine luyden.» Het is de partij van den kleinen man, zooals de anti-rev. en vrijz. dem. in Holland.

Dit gevoel van achteruitstelling kregen de Indiërs door een bijzonder grievend stuk van 't Hoofdbestuur van de Bond van Geneesheeren in Ned. Indië, waarin dit zich keerde tegen plannen om in Soerabaya een artsenschool op te richten. Het werd een schande voor de Holl. universiteiten en een klap in 't aangezicht der Nederl. artsen genoemd, dat leerlingen van de dokter-djawaschool zonder voorbereidende examens de artsentitel zouden kunnen halen; bovendien zouden op die school geen bruikbare artsen gevormd kunnen worden wegens onvoldoend onderwijs en omdat de meeste leerlingen zouden zijn paupers uit de Indo-Europeesche en inlandsche maatschappij, die zedelijk laag zouden staan, weinig plichtsbeseft bezitten en verstandelijk niet voldoende ontwikkeld zouden zijn. Meer goeude Indo's en Chinezen laten hun kinderen in Holland studeren. Een dokter moest hebben een zeker «savoir vivre», wat talrijke dokter-djawa's, zoons van politie-oppassers missen. — Men kan begrijpen, dat een stuk, dat zulke grievende dingen bevat, zeer handig op I. P. (Ind. Partij)-vergaderingen door de verschillende sprekers werd uitgespeeld.

Verder laten advertenties, waarin sollicitanten naar een zekere betrekking worden opgeroepen, met de bijvoeging dat alleen Europeanen zich behoeven aan te melden, niet na in de kringen der Indo's kwaad bloed te zetten.

Al deze dingen maakten, dat er zeer zeker een afstand bestond, een verwijdering tussen Totoks en Indo's. Waarom zij niet de beste betrekkingen, zij die veelal in Indië bleven, en wél de Totoks, die Indië verlieten als ze d'r pensioentijd hadden volgediend of de koetjes op 't droge hadden?!

Datzelfde had ook Douwes Dekker, neef van Eduard D. D. (Multatuli), gevoeld. Toen hij dan ook een blad oprichtte «De Expres» en voortdurend uiting gaf aan dat gevoel en steeds opkwam voor de belangen van zijn rasgenoten, vond hij weldra veel steun. Hij is een man met grote werkkraft, veel durf en brutaliteit. In zijn schrijven doet hij Multatuli na. 'n Paar artikelen uit De Expres zouden dit duidelijk aantonen. Hij weet bij zijn hoorders de juiste snaar aan te raken, en bij het publiek, vervuld van jaloezie en haat tegen de Totoks, is hij van succes verzekerd. Brutaal — want het geknoei der demokratiese en republikeinse partijen in Amerika, die geld aannamen van de grote trustkoningen, waartegen die partijen zeiden te vechten, noemde hij «geoorloofde handelstrucs.» — Op een verkiezingsvergadering te Bandoeng, verklaarde hij het algemeen belang voor larie, en zei hij brutootweg: «Hoofdzaak is voor ons het persoonlijk en partij-belang.» Door zijn aanhangers wordt hij als 'n heilige vereerd, zoo zelfs, dat men in Jogja meende, dat hij de reïncarnatie (wederverschijning op aarde) van Mohamed was.

Over zijn doel en middelen een volgende keer.

AROEN.

Vakbeweging.

De Strijd der Sigarenmakers.

Wat na het jarenlange onderhandelen te voorzien was is geschied: De patroons in de sigarenindustrie hebben duizenden arbeiders tot den strijd gedwongen, 3500 voor het oogenblik en 5000 op den duur, omdat de Rotterdamsche, de Dordtsche en Gorkumsche sigarenmakers de «aanbiedingen» der patroons, een gedeeltelijke loonsverlaging wel te verstaan, niet konden en wilden aanvaarden.

Behalve in Brabant en Limburg, waar een arbitragekommissie werd aanvaard, staan de sigarenmakers dus voor een strijd over het heele land, ook te Amsterdam, een strijd waarvan men in elk geval dit kan zeggen: hun leiding heeft hem niet gewild.

Maar de patroons hebben hem, zooals trouwens steeds meer het geval blijkt te zijn, wél gewild, en nu moeten de Sigarenmakers wel vechten, en vechten tot het uiterste, als ze in deze dure, maar voor de

Ekonomische Kroniek.

De Nederlandsche Fabrieksnijsverheid.

III.

Tegenover de reformistische frase: dat de moderne Vakbeweging reeds nu de organisatie van het Nederlandsche industrie-proletariaat is, gaven wij de vorige maal het cijfer van de modern georganiseerden in de industrie, n.l. $\pm 7\%$. Tegenover de even onzinnige bewering, o. a. door Vliegen in 1906 gedaan, dat de achterlijkheid van onze industrie tot het verleden behoort en dus de achterlijkheid van onze arbeidersbeweging niet te zoeken zou zijn in de historisch-economische constructie van ons land, maar in de geschiedenis van onze arbeidersbeweging zelve, beoogden wij dat achterlijkheid nog altijd bestaat, dat Indië met zijn vette profijt en het ontbreken van een nauwe band tusschen bankwezen en industrie een geweldige ontwikkeling van deze laatste bemlemmeren. Eenig licht hierop werpen de cijfers van het steenkolenverbruik in eenige industrielanden en in ons land. Dit beliep in 1909 in:

Vereenigde Staten 379.059.000 ton.	Frankrijk . . . 54.237.000 ton
Groot-Britanje . . . 177.745.000 "	België . . . . . 22.455.000 "
Duitschland . . . . . 129.735.000 "	Nederland . . . . . 6.567.000 "

Het verbruik hier te lande neemt gestaag toe, het bedroeg in 1902: 4.795.264; in 1905: 5.657.003 in 1909 6.567.142 tonnen van 1000 Kg. De binnenlandsche afzet van de Nederlandsche mijnen maakt hier slechts een klein deel van uit. Het bedroeg in 1905: 150.000; in 1909: 315.193 ton. In het geheel werden in de 6 in exploitatie zijnde mijnen in 1907 722.824; in 1909 1.120.852 ton steenkolen geproduceerd. Het aantal mijnwerkers dat in 1898: 489 bedroeg, was in 1909 tot 6448, in 1911 tot 7477 gestegen. Hiervan zijn in de moderne Mijnwerkersbond 750 man georganiseerd. Deze bond, die een uitstekende werfkracht bezit (in 1912 werden 547 nieuwe leden ingeschreven) heeft met groote moeilijkheden te kampen. In 1912 moesten ± 200 leden wegens vertrek naar het buitenland van de ledenlijst worden afgevoerd. «De Mijnwerker» zegt hiervan:

„hetgeen vooral geweten moet worden aan het feit dat de arbeiders zóó hondsich worden behandeld op de Hollandsche mijnen, dat velen al vlug 'n goed heenkomen zoeken in het buitenland.”

Beschouwen wij thans nog eenige bedrijfs-groepen afzonderlijk. De groep *Metaalbewerking* enz. omvat 78.567 arbeiders. Hiervan werken er ± 21000 in den scheepsbouw, ± 13000 in machinefabrieken, ± 4000 in ijzergieterijen, ± 5000 in rijwielen-automobiel- en rijtuigfabrieken, ± 2800 in gloeilampenfabrieken en ± 1700 in de blikwarenfabrieken. De grootindustrie omvat ± 47000 arbeiders. De moderne Metaalbewerkersbond telde Oct. 1912: 3700 leden.

De *scheepsbouw* komt het meest voor langs Nieuwe Maas, Hollandsche IJssel, Lek, Noord, en Beneden-Merwede; hier vindt men een aaneenschakeling van belangrijke werven met ± 14000 arbeiders; verder te Amsterdam, Vlissingen en Haarlem. In dit bedrijf heeft een sterke concentratie plaats gehad, hier is het grootbedrijf overheerschend. Het aantal *werven* dat in 1858: 642 in 1874: 609 bedroeg, was in 1906 tot 423 met 18070 arbeiders *verminderd*.* Onder de Veiligheidswet vielen in 1911: 236 werven met 21432 arbeiders. Hiervan behooren tot het grootbedrijf: 46 werven met 16031 arbs., tot het middenbedrijf 38 werven met 2449 arbs. Bij 24 bedrijven met 11619 arbeiders is de scheepsbouw gecombineerd met machinefabrikage. In dit bedrijf is van vakorganisatie zoo goed als niets te bekennen, de arbeiders zijn aan een grenzenloze uitbuiting door het groot-kapitaal onderworpen. Het is bekend, dat de Duitsche werven met de Hollandsche wegens de hier heerscheende lage loonen en lange arbeidsduur niet kunnen concurreren. Een verblijdend teeken is, dat in de allerlaatste tijd de Metaalbewerkersbond eenige vat op deze arbeiders schijnt te krijgen.

Voor de *machinebouw* zijn de belangrijkste plaatsen Amsterdam, Hengelo, Utrecht, Breda, Leiden, Rotterdam, Deventer en Enschede. Onder de Veiligheidswet vallen 188 fabrieken met ± 12000 arbeiders. Ook hier is het grootbedrijf overheerschend; het omvat 24 fabr. met ± 8000 arbs.; het middenbedrijf omvat 27 fabr. met 1900 arbs.

Belangrijke *ijzer-koper- en metaalgieterijen* komen voor in Dordrecht, Rotterdam, Bergen op Zoom, Princenhage, Hengelo, Epe, Terborg en Hoogeveen.

De groep: *Textielindustrie* omvat 54594 personen, hiervan zijn in het grootbedrijf werkzaam ± 41000 .

*) Deze en eenige andere cijfers zijn ontleend aan de «Beschrijving van Handel en Nijverheid in Nederland» samengesteld onder leiding van Mr. J. C. A. Everwijn. 3 deelen. 's-Gravenhage 1912. Wij hopen binnenkort een en ander uit dit belangrijke werk in «de Tribune» te behandelen.

De moderne Textielarbeidersbond telde Oct. 1912: 2100 leden. De Katoen-industrie telt 28000, de wolindustrie 9000 arbeiders. Deze industrie is sterk geconcentreerd in enkele streken; 26108 arbeiders worden in Overijssel, 12285 in Noord-Brabant gevonden. Buiten deze provinciën wordt het eigenlijke spinnen en weven alleen nog in omvang van betekenis gevonden in den Gelderschen Achterhoek, te Leiden en te Veenendaal. De tricotfabrikage (45 fabr. met ± 3400 arbs.) komt meer verspreid over het geheele land voor. Voor touw is Zuid-Holland de belangrijkste producent met 29 fabr. met 1205 arbs., voor tapijten Rotterdam, Deventer en het Gooi. De belangrijkste textielgemeenten zijn:

Enschede en Lonneker 19325 arb.	Stad-Almelo . . . 3066 arb.
Hengelo . . . . . 5598 "	Leiden . . . . . 2905 "
Tilburg . . . . . 5363 "	Helmond . . . . . 2796 "

terwijl Rotterdam, Veenendaal, Winterswijk, Hellendoorn, Oldenzaal en Rijssen tusschen de 1000 en 2000 textielarbeiders tellen.

De groep: *Papier en carton* omvat 9474 personen. In de papierindustrie is het kleinbedrijf zoo goed als verdwenen. Van de 3177 personen werkzaam in papierfabrieken vindt men er 2366 of 74 pCt. in 8 van de 34 fabrieken. Van deze 8 behooren er 4 tot één onderneming. Van de 34 fabrieken zijn er 24 in Gelderland met 1465 arbeiders. Verder zijn er fabrieken te Maastricht, Meerssen, Dussen, Velsen, Wormer, Waddinxveen en Westzaan. De 22 stroocartonfabrieken met 1918 arb. liggen alle, behalve 1 te Coevorden, in Groningen. Moderne vakorganisatie is in deze grootindustriële bedrijven zoo goed als niet te vinden. Zoo nu en dan richt de reformist R. Stenhuis hier een afdeling van de Fabrieksarbeidersbond op, die dan weer met bekwame speed verdwijnt.

«De *papierbewerking* is meer over het land verspreid en omvat slechts enkele groote bedrijven (boekbinderijen en cartonagefabrieken) in de hoofdplaatsen. De meerendeels machinale papieren-zakkenfabrieken, welke meer en meer het handwerk van zakkenplakker overnemen, omvatten reeds 753 arbeiders.»

(Slot volgt).

C. S.

Van de Afdelingen.

Amsterdam. Wij hadden Vrijdagavond 31 Januari een uitstekend bezochte openbare vergadering in d'Geelvinck, waar Gorter en Smak voor een 170-tal arbeiders over de Spoorwegstaking van 1903 spraken. Er was debat van 3 S. D. A. P.'ers. Wij wonnen daar 3 nieuwe leden. Het gaat goed, in dit jaar hebben we reeds 16 nieuwe leden gewonnen.

Woensdag, 5 dezer, hield onze afdeling een h.h. verg. ter behandeling van de congresvoorstellen. Tot Penningmeester werd benoemd Rossel, Lijnbaansgracht 304a, en voor de eenige bestuursvacature werd Collej gekozen.

Vrijdagavond, 14 dézer voortzetting der huish. vergadering. Woensdag 19 Februari houdt de afdeling een openbare vergadering in district IX; zaal zal nader worden aangekondigd. Deze verkiezingsvergadering moet even goed slagen als onze eerste.

Enschede. Troelstra* sprak hier 1 Febr. over «De S. D. A. P. en de verkiezingen 1913». In hoofdzaak sprak hij echter over de huidige regeering en de vrijzinnige concentratie. Deze laatste was nu wel nog niet heelemaal te vertrouwen, doch ze moesten toch bij de herstemmingen gesteund worden, vooral met het oog op het A. K. Onzerzijds werd gedebatteerd door Wijnkoop, die op een heldere wijze op de verkeerde tactiek van het revisionisme wees, en verder duidelijk de onbetrouwbaarheid van de vrijzinnige aantoonde op grond der historie, doch ook vooral met het oog op het Staatspensioen en het A. K., en het voor ons lood om oud ijzer noemde, wie de vette baantjes in het regeerlusteel kreeg. Troelstra sprak zich echter klaar en duidelijk uit, n.l., in revisionistische geest, en voor de liberalen. De vergadering bleef rustig, zoowel spreker als debatter hadden een aandachtig gehoor, behalve aan het einde der vergadering, toen Troelstra een beroep op Wijnkoop deed, om zich toch te bekeeren, en op ons, dat wij toch de candidatuur Gorter zouden intrekken want volgens hem haalden wij wel 800 stemmen! Toen Wijnkoop in repliek dan ook antwoordde, dat zulks een gevolg was van Deventer en dat Troelstra deze woorden 4 jaar vroeger moest gesproken hebben, konden de S. D. A. P.'ers niet nalaten hem toch nog eenige hatelijken naar het hoofd te slingeren. 't Was voor ons echter een goede avond, wij brachten flink wat lectuur aan den man, en schreven een nieuw lid in voor onze partij. Wij zeggen aan Troelstra: maak op uw eerstvolgend congres Deventer ongedaan, dan trekken wij de candidatuur Gorter in.

Hengelo. Zondag 2 Febr. sprak Wijnkoop in Hengelo inplaats van Gorter, zooals abusievelijk was aangekondigd, voor een kleine 30 personen over «de S. D. P. en de verkiezingen 1913». Gezien het slechte weer en de verwarring in de advertentiën, hoe dan ook ontstaan (in de Twensche «Nieuwe Tijd» stond 9 Febr. terwijl in «Recht door Zee» geen datum stond vermeld), kon de opkomst bevredigend genoemd worden. De uitstekende rede van Wijnkoop werd met groote aandacht gevolgd. Debat met een S. D. A. P.'er, twee syndicalisten, en niet te vergeten Bennis, die door spreker afdoende beantwoord werden. Ook hier ging onze lectuur nog al goed van de hand terwijl wij een abonné voor de Tribune wonnen. 't Was een goede week voor onze partij want zoodoende zullen onze beginselen langzaam maar zeker door dringen hier in Twente.

Rotterdam. 30 Jan. sprak Gorter over de grondslagen der Sociaal Democratie voor 75 personen. Wij wonnen 1 lid. Collecte voor de Sigarenmakers / 2.65.

5 Febr. sprak Gorter over hetzelfde onderwerp, met nog iets drukker bezok, 80 aanwezigen. Ook deze vergadering bracht ons 1 lid.

Schiedam. Maandag j.l. hadden we een goed bezochte verg. Spreker was Wijnkoop. Onderwerp: Revolutionaire of reformistische politiek. Een 40 á 50 tal arbeiders waren opgekomen. 2 S. D. A. P.'ers, De Bruyn en Enka debatteerden. Al waren natuurlijk niet alle arbeiders in dien éénen avond van de juistheid onzer tactiek overtuigd, toch was het voor ons een uitstekend propagandistische vergadering.

Weesp. Onder aandachtig gehoor van een 25-tal arbeiders las onze partijgenoot Booleman het gedicht van Gorter, Pan, voor. Alle vier de avonden toonden de aanwezigen hun onverdeelde aandacht door een trouwe opkomst. Men kon zien dat het geheel een diepen indruk maakte. Waartoe de uitstekende manier waarop het werd voorgelezen veel bijdroeg.

KORRESPONDENTIE. Indische Brief en Vakbeweging volgende week.

Advertentiën

Mr. H. W. J. SANNES

is verhuisd naar

Prins Hendriklaan 8 — Zeist.

Amsterdammers, opletten s.v.p.

Insteede van de Kursusvergadering wordt **VRIJDAG-AVOND 14 FEBRUARI a.s. in DE GEELVINCK de HUISHOUDLIJKE VERGADERING** der afdeling voortgezet. Agenda: 1. Voorstellen inzake de Vakbeweging. 2. Voorbereiding Verkiezingen. 3. Interpellatie-Luteraan.

Aanvang ditmaal **HALF NEGEN PRECIES**. Denkt erom: Kontributieboekjes meebrengen.

Amst. Stud. Ver. voor Sociale Lezingen.

DEBAT ROODHUIZEN-TROELSTRA

„De beteekenis van het Concentratieprogram”

DINSDAG 11 FEBRUARI 8 uur in „PLANCIUS”.

Entree 30 cent.

Leden v. vakver. 15 cent.

Soc. Dem. Partij. Afd. den Haag.

OPENBARE VERGADERING

op Dinsdag 11 Februari 1913, 's av. 8½ uur in het Logegebouw, Warmoezierstr. 95. Spreker:

D. J. WIJNKOOP. Onderwerp: De Staatsbegroting. De parlementaire vertegenwoordigers zoowel van de Christelijke en Vrijzinnige partijen als van de Arbeiders Partij zijn tot debat uitgenoodigd.

Toegang 5 cent.

Debat vrij.

S. D. P. Afd. GRONINGEN.

CURSUSVERGADERING op Zondag 9 Eebruari, 's namiddags 3 uur in De Toekomst.

Onderwerp: De verplichte neutrale Staatsschool. Inleider: M. STEL.

Devat vrij.

Entree vrij.

Het Bestuur.

De Levensverzekering

„AURORA”

Opgericht 12 September 1887.

Heerengracht 62, AMSTERDAM.

Verzekert alle soorten verzekering op het leven.

Zij bestemt haar te maken winst ten volle, dus 100 %, ten dienste van de actie voor de Vrije Gedachte.

Voor de komende verkiezingen maakt de Brochurehandel vooral opmerkzaam op de brochure:

Kiesrechtstrijd en Klassenstrijd door D. J. WIJNKOOP.

Deze brochure wordt thans tot de prijs van 3 cents verkrijgbaar gesteld.

Verder:

H. GORTER: Soc. Democratie en Revisionisme.
Prijs 12 cents.

H. GORTER: Hist. Materialisme voor Arbeiders verklaard.
Prijs 10 cents.

H. GORTER: De Grondslagen van de Soc. Democratie.
Prijs 10 cents.

D. J. WIJNKOOP: De Duurte.
Prijs 3 cents.

Te verkrijgen bij de Brochurehandel, Lijnbaansgracht 304a, Amsterdam.